



# FYLKESMANNEN I SOGN OG FJORDANE

Sakshandsamar: Bjarne Nes  
Telefon: 57 65 51 49  
E-post: bn@fmsf.no

Vår dato  
10.11.2010  
Dykkar dato

Vår referanse  
2010/14887 - 461.2  
Rapportnummer:  
2010.081.I.FMSF

Førde kommune  
Postboks 338  
6802 Førde

## Informasjon om kontrollert anlegg

Ansvarleg: <b>Førde kommune</b>	Organisasjonsnr.: <b>963 923 511</b>
Kontrollert anlegg: <b>Avløpsanlegg Førde by</b>	Kontrolldato: <b>05.11.2010</b>
Anleggsnummer: <b>1432.021.01</b>	Løyvedato og internt nr.: <b>11.04.2007, 2007.025.T</b>
Risikoklasse: <b>3</b>	<input type="checkbox"/> ISO 14001-sertifisert <input type="checkbox"/> EMAS-registrert

## Informasjon om kontrollen

Til stades frå kommunen: <b>Einvald Osland</b> <b>Fredrik Frøyland</b> <b>Joar Birkeland</b> <b>Arve Hornnes</b>	Frå miljøvernavingdelinga hjå Fylkesmannen: <b>Gunn Helen Henne</b> <b>Bjarne Nes</b>
Desse hovudtema vart kontrollert: <input checked="" type="checkbox"/> Internkontroll (ytre miljø) <input checked="" type="checkbox"/> Risikovurdering <input checked="" type="checkbox"/> Utslepp til luft eller vatn <input type="checkbox"/> Støy <input checked="" type="checkbox"/> Løyvet med vilkår <input checked="" type="checkbox"/> Forskriftskrav <input type="checkbox"/> Anna:	<input type="checkbox"/> Avfallshandtering ordinært avfall <input type="checkbox"/> Handtering av farleg avfall (merking, emballering, mellomagring, levering) <input type="checkbox"/> Handtering av kjemikal (klassifisering, merking, emballering) <input type="checkbox"/> Sikkerheitsdatablad <input type="checkbox"/> Substitusjon
Bakgrunn for kontrollen: <input type="checkbox"/> Frekvensbasert inspeksjon <input type="checkbox"/> Frekvensbasert revisjon <input checked="" type="checkbox"/> Kontrollaksjon <input type="checkbox"/> Ny verksemd (ikkje kontrollert før) <input type="checkbox"/> Nytt løyve (ikkje kontrollert før)	<input type="checkbox"/> Oppfølging av eigenrapport <input type="checkbox"/> Oppfølging av klage/hending/tips <input checked="" type="checkbox"/> Oppfølging av siste kontroll <input type="checkbox"/> Kartlegging <input type="checkbox"/> Anna

## Hovudfunn frå kontrollen

Det vart påvist 2 avvik. Avvik er nærare omtalt frå side 4 i dette skrevet.

Rapporten vert vurdert som endeleg dersom vi ikkje får attendemelding om faktiske feil eller mistydingar innan to veker atter at rapporten er motteke. Vedteke kontrollgebyr vert send via Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif) for innbetaling.

Med helsing

Bjarne Nes  
senioringeniør

Gunn Helen Henne  
overingeniør

Hovudkontor  
Njøsavegen 2, 6863 Leikanger  
Telefon: 57 65 50 00  
Telefaks: 57 65 50 05  
Ora.nr 974 763 907

Landbruksavdelinga  
Fjellvegen 11, 6800 Førde  
Postboks 14, 6801 Førde  
Telefon: 57 65 50 00  
Telefaks: 57 72 32 50

E-post:  
post@fmsf.no  
Internett:  
www.fylkesmannen.no/sfj

Dokument som vert sendt elektronisk er godkjent og signert elektronisk av Fylkesmannen i Sogn og Fjordane.

### Om kontrollaksjonen Avløp 2010

Kontrollen er del av ein landsdekkjande kontrollaksjon i avløpsanlegg i samarbeid mellom fylkesmennene og Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif). Kontrollaksjonen i 2010 er ei vidareføring av tilsvarende kontrollaksjon i 2008, og har som mål å beskytte miljøet mot skadeverknader frå utslepp av kommunalt avløpsvatn, og bidra til god drift i avløpsanlegga.

Sentrale tema i 2010 er:

- Klimatilpassing i avløpsanlegg
- Avløpsleidningar
- Etterleving av utsleppskrav

Sjå elles informasjonsskrivet om aksjonen som vart delt ut under kontrollen.

Kontrollaksjonen er todelt, med brevkontrollar som gjeld alle kommunar med større avløpsanlegg (omfatta av kap. 14 i ureiningsforskrifta), og etterfølgjande inspeksjonar på utvalde anlegg.

Kontrollen av avløpsanlegget for Førde by vart gjennomført ved gransking av dokument, samtale med leiing og sentralt plasserte personar i organisasjonen, og ved verifikasjon av at rutinar, prosedyrar og instruksar vert følgde i praksis. Rapporten inneheld omtale av kontrollen og dei avvik og merknader som vart avdekkja innan miljøvernavdelinga sitt forvaltningsområde. Vi gjer merksam på at ikkje *alle* sider av verksemda som kan ha noko å seie for ytre miljø vart granska ved kontrollen. Verksemda må sjølv aktivt utøve internkontroll, avdekkje feil og manglar og iverksetje nødvendige tiltak.

### Meir informasjon:

- Infoark frå Klif om avløpsaksjonen 2010 (TA 2680/2010) – utlevert på kontrollen
- Veileder: Klimatilpassning – Miljøverndepartementet  
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/md/kampanjer/klimatilpassning-norge-2/veileder-til-klimatilpassning.html?id=614277>
- Infoark frå Klif om klimatilpassing i avløpsanlegg (TA 2384/2008) – utlevert på kontrollen  
<http://www.klif.no/no/Publikasjoner/Publikasjoner/2008/Februar/Informasjonsark-om-veileder-om-mulige-klimatiltak-i-avlopsanlegg/?attachment=true>
- Rettleiing om moglege tiltak i avløpsanlegg (TA 2419/2008)  
<http://www.klif.no/no/Publikasjoner/Publikasjoner/2008/Mai/Klimatilpassingar--Rettleiing-om-moglege-tiltak-i-avlopsanlegg/?doctype=pdf>

Oversikt over miljøloverket kan ein finne på [www.lovdata.no](http://www.lovdata.no) eller vist til frå [www.klif.no](http://www.klif.no) (sjå under *regelverk*). Dei viktigaste HMS-krava finn ein på nettstaden [www.regelhjelp.no](http://www.regelhjelp.no). Reglane om gebyrinnkrevjing finn ein under kap. 39 i ureiningsforskrifta. Papirversjon av kapittelet kan de ev. få hos Fylkesmannen.

-----

### Om rapporten

Rapporten er utarbeidd etter kontroll den 05.11.2010 av Førde kommune sitt avløpsanlegg for Førde by. Vi vil nytte høvet til å takke for ein god gjennomgang.

**Berre dei avkryssa avvika og underpunkta gjeld dykkar anlegg.** Ikkje avkryssa avvik og underpunkt (merka i kursiv) er tatt med som informasjon om tilhøve som er kontrollert og ikkje gav grunn til avvik.

**Definisjonar:**

<b>Avvik</b>	Brot på krav som er fastsett i eller med heimel i helse-, miljø, og tryggleiksløvgivinga. (Døme er brot på krav i ureiningslova eller produktkontrolllova, forskrifter til lovene, utseppsløyve, og verksemda sine eigne rutinar som er nødvendige for å støtte styresmaktene sine krav.)
<b>Merknad</b>	Tilhøve som tilsynsetatane meiner det er nødvendig å peike på for å ivareta helse, miljø og tryggleik, og som ikkje vert omfatta av definisjonen for avvik. (Brot på eigne rutinar som inneheld strengare krav enn lovkrava, kan verte omtala som merknad.)

**Oppfølging etter kontrollen**

Kommunen pliktar å rette opp avvika som er omtalt i rapporten så snart som råd.

For å kunne kontrollere at avvika er retta opp, ber vi om at kommunen innan **20.12.2010** melder skriftleg attende til oss om at tilhøva er kome i orden. Dersom det ikkje let seg gjere å rette opp alt innan den nemnde dato, må de skriftleg gjere greie for årsaka til dette. De må òg oppgjje ein tidsplan for å rette opp avvika som de treng meir tid på. Fylkesmannen ventar at kommunen legg ved dokumentasjon på gjennomførte tiltak.

**Varsel om tvangsmulkt**

Dersom kommunen innan oppgitt tidsfrist ikkje kan dokumentere at tiltak i høve til dei omtalte avvika er i verk sett, vil Fylkesmannen vurdere å fatte vedtak om tvangsmulkt. Ei eventuell tvangsmulkt vil verte vedteke med heimel i § 73 i ureiningslova. Varselet er gitt med heimel i § 16 i forvaltningslova.

**Gebyr for kontrollen**

Varsel om gebyrbetaling vart gjeve i førehandsvarslinga av kontrollen i e-post dagsett 5.10.2010. Vi har ikkje motteke merknader til varselet, og gjer difor vedtak i samsvar med varselet.

**Fylkesmannen gjer vedtak om at Førde kommune skal betale eit gebyr på kr. 11 200,- for gjennomført kontroll av avløpsanlegget for Førde by.**

Gebyrsatsen er fastsett ut frå verksemda si plassering i risikoklasse, som er klasse 3. Vedtaket er gjort med heimel i forskrift om forurensning (ureiningsforskrifta) § 39-3, jf. § 39-6.

Faktura med innbetalingsblankett vert ettersendt frå Klif. Gebyret må betalast innan 30 dagar etter fakturadato. Vedtaket om gebyr kan påklagast til Klif, jf. § 28 i forvaltningslova. Klagefristen er 3 veker etter at vedtaket gjeld. Ev. klage bør vere skriftleg grunngjeven og den skal sendast via Fylkesmannen som vil vurdere endring av vedtaket eller sende saka vidare til klageorganet for endeleg vedtak. Ein ev. klage vil ikkje få oppsettjande verknad, og det gebyret som er fastsett ovafor må betalast inn. Dersom klageorganet tek klagen til følge, blir for mykje innbetalt beløp refundert.

**Offentlegheit av rapport**

Rapporten vil verte tilgjengeleg for innsyn via Fylkesmannen sitt elektroniske arkiv, jf. offentlegheitslova.

## Avvik

Desse avvika vart påvist under kontrollen:

---

**Avvik 1:** *Avviksbehandlinga for avløpsanlegget er mangelfull.*

*Avvik frå: Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskrifta), § 5, 2. ledd, punkt 7.*

*Grunnlag for avviket:*

1A) *Det er ikkje etablert eit skriftleg avviksbehandlingssystem for ytre miljø og for avløpsanlegget.*

1B) *Avviksbehandlingssystemet inkluderer ikkje alle delar av avløpsanlegget.*

1C) *Avviksprosedyren vert ikkje nytta eller ikkje etterlevd i praksis.*

1D) *Anna delavvik (spesifiser).*

**Kommentar:**

---

**Avvik 2: Risikovurderinga for avløpsanlegget er mangelfull.**

**Avvik frå:** Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskrifta), § 5, 2. ledd, punkt 6.

**Grunnlag for avviket:**

2A) *Det er ikkje utarbeidd ei skriftleg miljørisikovurdering for avløpsanlegget.*

2B) *Risikovurderinga omfattar ikkje alle delar av avløpsanlegget.*

2C) *Det er ikkje etablert rutinar for risikohandtering av tilhøve med uakseptabelt høg risiko.*

2D) *Klimatilpassing er ikkje omtalt i og inngår ikkje i risikovurderinga.*

2E) *Anna delavvik (spesifiser).*

**Kommentar:**

Internkontrollforskrifta § 5, 2. ledd, punkt 6 krev at ein må kartlegge farer og problem og på bakgrunn av dette vurdere risiko, samt utarbeide tilhøyrande planar og tiltak for å redusere risikotilhøva. Dette må dokumenterast skriftleg.

Kommunen er i gang med kartlegging av farar og problem på deler av avløpsanlegget, så som pumpestasjonar og leidningsnett. Hovudvekta synest til no å ha vore på området

arbeidsmiljø/persontryggleik. Deler av kartlegginga vert m.a. brukt som grunnlag for førebyggjande vedlikehald, noko som òg kan ha verknad for ytre miljø. Arbeidet som er gjort er eit godt utgangspunkt og gjev mykje av grunnlaget for ei fullstending miljørisikovurdering for avløpssektoren, men pr i dag er ikkje denne tilstrekkeleg med omsyn på ytre miljø. Kartlegginga omfattar heller ikkje alle delar av avløpsanlegget.

---

Avvik 3: *Anleggseigar har ikkje gjort tilstrekkelege førebuingar for å tilpasse avløpsanlegget til framtidige klimaendringar.*

*Avvik frå: Forskrift om begrensning av forurensning (ureiningsforskrifta), § 14-5 og § 14-10.*

*Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskrifta), § 5, 2. ledd, punkt 7.*

*Grunnlag for avviket:*

3A) *Kommunen har ikkje undersøkt korleis regionen vil bli påverka mht. framtidige klimaendringar.*

3B) *Det er ikkje gjort vurderingar eller berekningar av kva for konsekvensar og verknader forventa framtidige nedbørsmengder vil ha på avløpsnett.*

3C) *Det er ikkje gjennomført tiltak eller vedtatt planar for å hindre at overvatn kjem inn på avløpsnett.*

3D) *Det er ikkje gjennomført tiltak eller gjort vedtak om konkrete tiltak på nett for å handtere framtidige vassmengder.*

3E) *Anna delavvik (spesifiser).*

*Kommentar:*

---

Avvik 4: *Overløp av ureinsa avløpsvatn blir ikkje talfesta.*

*Avvik frå: Forskrift om begrensning av forurensning (ureiningsforskrifta), § 14-5.*

*Grunnlag for avviket:*

4A) *Vesentlege overløp mangla utstyr som anten registrerer vassmengd eller tidsvarigheit for overløp av ureinsa avløpsvatn.*

4B) *Ureiningsutslepp av ureinsa avløpsvatn via alle overløp blir ikkje talfesta anten ved utsleppsmålingar, modellering eller anna berekning.*

4C) *Kommunen har ikkje oversikt over alle overløp på leidningsnett.*

4D) Anna delavvik (spesifiser).

Kommentar:

---

Avvik 5: Kommunen har ikkje oversikt over om avløpsleidningar vert vedlikehaldne og fornya i tilstrekkeleg omfang.

Avvik frå: Forskrift om begrensning av forurensning (ureiningsforskrifta), § 14-5.

Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskrifta), § 5, 2. ledd, punkt 4 og 7.

Grunnlag for avviket:

5A) Dei viktigaste problemområda på nettet er ikkje identifisert i ein skriftleg dokumentasjon.

5B) Kommunen har ikkje sett eigne mål for funksjonskrav til avløpsnettet.

5C) Det ligg ikkje føre ei vurdering av behov for fornying av leidningsnettet som er oppdatert etter 2005.

5D) Det er ikkje sett måltal for årleg fornyingstakt eller investeringsnivå for leidningsnettet.

5E) Vedteken fornyingstakt eller investeringsnivå i saneringsplan vert ikkje gjennomført som føreset.

5F) Det langsiktige saneringsbehovet for avløpsnett er ikkje ivareteke med den fornyingstakta som kommunen praktiserer.

5G) Anna delavvik (spesifiser).

Kommentar:

---

Avvik 6: Driftsforhold i reinseanlegget er ikkje tilfredsstillande dokumentert.

Avvik frå: Forskrift om begrensning av forurensning (ureiningsforskrifta), § 14-10.

Grunnlag for avviket:

6A) Opplegg for opplæring av driftsoperatørar er ikkje utarbeidd/er ikkje gjennomført.

6B) Dei styrande driftsparameterane i reinseprosessane er ikkje skriftleg dokumentert.

6C) Overvåkings- og alarmsystem er utilstrekkelege til å sikre kontinuerleg god drift

6D) Vaktordning for renseanlegget er utilstrekkeleg eller fungerer ikkje godt nok i praksis.

6E) Kalibrering/kontroll av viktig utstyr blir ikkje dokumentert.  
(Kalibrering pH-elektroder, utstyr for dosering av fellingskemikalier, syre/lut og polymer)

6F) Anna delavvik (spesifiser).

Kommentar:

---

Avvik 7: Kommunen har ikkje rutinar for å vurdere grunnlaget for fastsetting av reinsekrav med omsyn på utløyising av nye krav til sine avløpsanlegg.

Avvik frå: Forskrift om begrensning av forurensning (ureiningsforskrifta), § 11-3, § 14-1, § 14-6, § 14-7, § 14-8 og § 14-17.

Grunnlag for avviket:

7A) Kommunen har ikkje gjort ei vurdering av om forbodet mot oppdeling av tettbebyggelsar kan utløyse nye reinsekrav for relevante område.

7B) Kommunen har ikkje meldt frå til Fylkesmannen om at ein konkret tettbebyggelse (etter forbodet trådte i kraft) har ei p.e.-belastning som utløyser reinsekrav etter kapittel 14.

7C) Aktuelle eksisterande anlegg med fosforreinsing har ikke vore vurdert med omsyn til kriteriar for vesentleg endring som kan utløyse krav til sekundærreinsing.

7D) Kommunen har ikkje meldt frå til Fylkesmannen om at eit konkret avløpsanlegg har ei faktisk, dokumentert vesentleg endring og som utløyser krav til sekundærreinsing.

7E) Anna delavvik (spesifiser).

Kommentar:



- 
- Avvik 8: Reinsekrava for utsløpp til vatn vert ikkje oppfylt og/eller det er ikkje dokumentert at krava er oppfylt.**

**Avvik frå:** Forskrift om begrensning av forurensning (ureiningsforskrifta), §§ 14-8 og 14-11. Utsleppsløyve etter ureiningslova datert 11.04.2007, vilkår 3.1.

**Grunnlag for avviket:**

- 8A) *Behandling og samanstilling av primærdata (vassmengder, analyseresultat) til utsløppstal som vert rapportert inn til KOSTRA er ikkje tilstrekkeleg kvalitetssikra.*
- 8B) *Overløp ved reinseanlegget vert ikkje teke med i berekninga av reinsegrad og utsløppsmengder frå avløpsanlegget.*
- 8C) *Utsleppsdata vert ikkje løpande vurdert opp mot reinsekrava i utsløppsløyvet.*
- 8D) Reinsekrava i utsløppsløyvet vart overskridne i året 2009.
- 8E) Anna: Det ligg ikkje føre analyseresultat frå akkreditert laboratorium som visere reinseresultat for det nye anlegget. Det er ikkje gjort tilstrekkelege analysar med omsyn på tungmetall i avløpsvatnet.

**Kommentar:**

Førde kommune tok i bruk nytt avløpsreinseanlegg for Førde by i juni 2010. Fram til dette tidspunktet hadde kommunen berre eit enkelt mekanisk reinseanlegg som ikkje tilfredsstilte reinsekrava. Det nye anlegget er bygt som eit mekanisk/biologisk/kjemisk reinseanlegg, og skal kunne tilfredsstille krava til sekundærreinsing og fosforfjerning.

Innkøyringsperioden har pågått heilt til no. Det vart opplyst at anlegget også har hatt tekniske problem, noko som har ført til at reinseprosessar har vore ute av drift i periodar. På kontrolldagen var det kjemiske reinsesteget ikkje i drift. Store konsentrasjonar av organisk materiale i avløpsvatnet inn til anlegget kan òg i periodar ha påverka driftstilhøva.

Det er teke prøver av avløpsvatnet og utført enkeltanalysar i eigen regi, men på kontrolldagen låg det ikkje føre analyseresultat frå akkreditert laboratorium som kan dokumentere effekten av reinseanlegget.

I tillegg til krav til prøvetaking og analyse med omsyn på organisk stoff og fosfor i avløpsvatnet, er det også krav til 6 målingar av enkelte miljøgifter (tungmetall) pr år. Førde kommune har fått gjort nokre slike analysar i 2008 og 2009, men manglar målingar frå 2010.

---

## Merknader

**Merknad 1:** Organisasjonskartet er ikkje oppdatert etter siste endring i organisasjonen.

Det vart opplyst at Førde kommune har gjennomført ei organisasjonsendring som også vedkjem avløpssektoren. Endringa tok til å gjelde frå 01.10.2010. Organisering og ansvarstilhøve var kjende for dei tilsette, men internkontrolldokumentasjonen var enno ikkje oppdater med nytt organisasjonskart.

**Merknad 2:** Det skjer innlekking av overflatevatn til deler av avløpsnett.

Førde kommune har gjort eit omfattande arbeid med sanering og fornying av avløpsnett i Førde by. Heile nettet er no bygt som separatsystem. Vassføringsmålingane viser likevel at tilført vassmengde til reinseanlegget i regnperiodar er i storleik tre gonger tørrversavrenninga.

Store og varierende avløpsmengder vil kunne påverke driftsresultata på reinseanlegget, og det vil ha økonomiske konsekvensar for drifta, både av pumpestasjonar og reinseanlegg.

Punktet gjev ikkje grunnlag for avvik då kommunen kan godtgjere at den har god oversikt over problemområda. Førde kommune er òg i oppstarten av arbeidet med ny hovudplan for avløp med plan for dei resterande saneringstiltaka. Vi føreset at kommunen gjennom planarbeidet dokumenter eigne mål, avklarar behov for tiltak og prioriteringar på avløpssektoren.

**Merknad 3:** Konsekvensane for avløpsanlegga som følgje av klimaendringar kan dokumenterast betre.

Kommunen opplyser at reinseanlegget er heva med 0,5 meter for å vere sikra mot eventuell havstiging. Vidare vert det opplyst at det er "teke godt i" ved dimensjonering av nye avløpsleidningar. Det vart elles opplyst at NVE sine flaumkart vert lagt til grunn for arealplanlegginga i Førde. Det er bra at kommunen har gjort slike tiltak.

Det går likevel ikkje fram om dei vurderingane og tiltaka som kommunen har gjort, er gjort på grunnlag av tilgjengeleg kunnskap og prognosar tilpassa denne regionen, for eksempel når det gjeld venta nedbørsutvikling.

---

## Andre tilhøve

### Prøvetaking.

Førde kommune har inngått samarbeid med Driftsassistansen i Hordaland Vann og Avløp IKS (DIHVA) om prøvetaking ved reinseanlegget. DIHVA har søkt om akkreditering, og Fylkesmannen reknar med at akkreditert prøvetaking ved anlegget i Førde kjem i gang snarast råd. Vi registrerer elles at det er nokre uavklarte spørsmål omkring plassering av prøvetakarar, men føreset at dette blir løyst i eit samarbeid mellom kommunen, DHIVA og Norsk Akkreditering.

### Avløpsvatn frå Nortura.

Kommunen orienterte om kontakten med Nortura og utfordringane dei har med mottak av avløpsvatnet frå slakteriet.